

Heemkring Opwijk-Mazenzele

Erfgoeddag 22 april 2007 'Waarden – Niet te schatten'

Tentoonstelling, documentenidentificatie en publicatie

'Papieren (met) waarden(n)'

Waarde(n) van Erfgoed

Voor de editie 2007 (zondag 22 april 2007) werd concreet gefocust op de waarde(n) van erfgoed. Op die manier wou de Erfgoeddag iedereen (sector, publiek en beleid) laten stil staan bij het belang van het cultureel erfgoed in onze omgeving.

Alle mogelijke waarden van erfgoed komen aan bod: emotionele, economische, historische waarde, de meerwaarde die erfgoed kan leveren voor de gemeenschap, voor de persoonlijke levenskwaliteit, erfgoed als generator van waarde zoals bij toerisme,...

Het begrip waarde is en blijft vrij abstract. En waarden, kunnen heel uiteenlopend zijn; ze hebben vaak voor verschillende mensen een verschillend gewicht; soms botsen ze zelfs met elkaar. Het is nogal kunstmatig al die waarden uiteen te rafelen, ze haken dikwijls in elkaar.

Ook dit jaar werkte de Heemkring Opwijk-Mazenzele traditiegetrouw ter gelegenheid van de Erfgoeddag een kwalitatief programma uit dat concreet aansluit bij het centrale onderwerp voor Vlaanderen 'Waarde(n) van Erfgoed', zonder overbodige of afleidende franjes...

Papier bestaat in vele vormen. Groot, klein, gebundeld, samengebonden, in losse vellen, bedrukt of beschreven, goed verzorgd of verwaarloosd. Soms krijgt papier echter een extra betekenis en krijgt het waarde. We hebben het dan niet over de huidige financiële waarde in verzamelaarkringen, maar over de waarde van het papier in en voor het dagelijkse leven. In allerlei papieren documenten werden afspraken gemaakt over gronden, over betalingen, over verdelingen,... Op die manier kreeg het papier een waarde voor de bezitter of voor de betrokkene.

In het kader van de Erfgoeddag wil de Heemkring Opwijk-Mazenzele het grote publiek laten kennismaken met de waarde(n) van papier, en dit met een tentoonstelling, een identificatiebijeenkomst en een publicatie.

De tentoonstelling tracht een duidelijk overzicht te geven van de meest courante en waardevolle erfgoeddocumenten die je onder de mensen kan aantreffen. Zij beslaat de periode van eind 18de tot ruim midden 20de eeuw.

Oude notariële akten, boedelbeschrijvingen, schuldbrieven, diploma's, oud (plaatselijk) papiergeld, oude effecten van diverse origine en andere waardepapieren, worden getoond, geanalyseerd en geduid. Men ontdekt de mensen en de goederen en de afspraken achter en in de documenten. Maar vooral: de bezoeker gaat zelf op zoek naar de **gevoelswaarde**, de **materiële** en de **historische waarde** in de stukken.

Natuurlijk kunnen niet alle 'waarde'papieren even ruim aan bod komen. Dit heeft niet alleen te maken met het al of niet beschikbaarheid zijn van bepaalde documenten, maar in zekere mate ook met het respect voor de privacy bij het tonen en bespreken van documenten. Wij trachtten toch een zo evenwichtig mogelijk geheel te brengen.

Uiteraard werd bij de selectie en de toonvorm van de stukken nauwlettend rekening gehouden om de privacy van de mensen niet te schaden.

Bij een aantal akten en aanverwante documenten wordt de aard en de ligging van de goederen verder aangeduid op een (kadastraal) kaartje of met een foto.

Van vele tientallen documenten van meerdere pagina's (akten, boedelbeschrijvingen, ...) zijn kopieën of transcripties of een samenvatting vrij ter inzage gelegd. Heb je nog vragen over de getoonde stukken (niet alle pagina's kunnen getoond worden!)? Wendt u dan gerust tot de aanwezige specialisten van de Heemkring die u zullen trachten te helpen.

Wij nodigen de mensen in elk geval uit om op een actieve manier doorheen de tentoonstelling te wandelen.

Wie tijdens het bezoek de moeite neemt om via een aantal vragen, kennis te maken met de papieren van waarde krijgt een passende beloning mee naar huis.

Deze catalogus bevat slechts een opsomming van de tentoongestelde documenten, met enkel de meest elementaire relevante gegevens over elk van hen. Voor meer gegevens verwijzen wij naar de begeleidende publicatie 'Papieren (met) waarde(n)' (HOM-tijdschriftnummers 2006-3 en 2006-4).

Bij enkele subthema's ligt een overeenkomend uittreksel van deze publicaties ter inzage.

Voor onze activiteiten bij Erfgoeddag 2007 konden wij in grote mate gebruik maken van het HOM-archief en de documentatieverzameling (met dank aan de vroegere schenkers) en van de eigen verzamelingen en documentatie van HOM-bestuurders en vaste medewerkers.

Notariële en andere akten

(Notariële) akten of gelijken kunnen een grote **materiële, financiële** of **sociale waarde** hebben voor de eigenaars of begunstigden ervan. Daarnaast hebben ze vaak ook bij heel wat mensen een hoge **gevoelswaarde**: het gaat over mensen en zaken uit eigen familie of voorouders of omgeving. Voor de heem- en geschiedkundigen en voor alle geïnteresseerden hebben zij ook erg vaak een **historische** waarde, rijk aan gegevens.

Op de tentoonstelling liggen vele tientallen akten.

In het 'ancien régime' (tot 1794) werden de meeste akten verleden, ofwel voor een notaris, ofwel voor de wethouders (schepensbank, voorgezeten voor de meier) ofwel voor de griffier in de parochies (=dorpen of gemeenten) waar er geen notaris resideerde.

Tijdens en na de Franse periode (dus vanaf eind 18de eeuw) waren enkel nog de notarissen bevoegd om akten te verlijden. Maar daarnaast waren er natuurlijk nog de 'onderhandse' overeenkomsten (zonder tussenkomst van een notaris) en de 'administratieve akten' (bijvoorbeeld tussen twee openbare besturen, huurovereenkomsten,...).

Hieronder sommen wij enkele akten op die ons erg typerend lijken voor elk van de soorten en die wellicht voor ons, heemkundigen, de meeste inhoudelijk waarde kunnen hebben.

Van vele akten –ook van akten die hier niet opgesomd zijn– liggen in een afzonderlijke afdeling van de tentoonstelling kopieën, transcripties of samenvattingen vrij ter inzage. Van sommige akten bezitten wij enkel een kopie (die dan vrij ter inzage ligt).

Wij onderscheiden, in het kader van dit Erfgoedthema, o.m. volgende soorten van akten:

- Akten van openbare verkoop/aankoop van onroerende goederen (grond en huizen) (voor notaris of wethouders)
- Akten van onderhandse verkoop/aankoop van onroerende goederen (grond en huizen) (voor notaris of wethouders)

Daarnaast kregen wij belangeloze medewerking (schenking, bruikleen of informatieverstrekking) van M.-Ghislaine d'Hollander (Schoolstraat), Jozef Dauwe (Dendermonde), Ernest De Nil (Stationsstraat), Albert De Pauw (Vossestraat), E.H. Jozef De Ridder (Ternat), notariskantoor Hilde Fermon (Kloosterstraat), Lieven Guffens (Dries), Heemkring Lebbeke, de Kamer van Notarissen te Brussel, Kerkfabriek Sint-Paulus Opwijk, Lieve Mannaert (Kalkestraat), Magda Mannaert (Steenweg op Aalst, Mark Meeussen (Stationsstraat), Guido Van de Velde (Heemkring Ter Palen Buggenhout), Jean Wynants (Aalst) en verschillende gemeentelijke diensten Opwijk.

Een welgemeente dank aan onze talrijke schenkers, bruikleengevers en informanten!

- Akten van inventaris en kaveling van roerende en onroerende goederen
- Akten van onderhandse verkoop/aankoop van roerende goederen (voor notaris of wethouders)
- Akten van renten, obligaties en geldleningen (voor notaris of wethouders)
- Akten van schenkingen, legaten, giften,... (voor notaris of wethouders)
- Huwelijksakten
- Testamenten

Op de tentoonstelling liggen een 120-tal akten (originelen of kopieën).

Slechts enkele worden hierna opgesomd.

1. Deel van de tekst van een charter op perkament, met fragmenten van zegels, betreffende verkoop van 'een stedeken' voor meier en schepenen van Opwijk, 1517.
In dit oude charter treden Pieter vanden Bossche *meyer en-de wettelyc maenre in dien tyt in deprochie van Opwyck* en de schepenen Pauwels van Waerbeke, Joos van Causbroeck, Jan vanden Broecke en Jan vander Heenen op als getuigen bij de verkoop van grond *gheleghen .. suytwaert jeghen tsheren straete* aan Joos Moernaey ten behoeve van Beatrysen Erpyls *synder wetteghen huysvrouwe*.
2. Originele akte van 1767 '*voor Meyer Burgemeester ende Schepenen der prochie van Opwijk, alsmede voor mannen van Leene van den princelijcken huysse ende Leenhove van Dendermonde residerende binnen de selve prochie*' op perkament, betreffende '*Rente van Vier Duijsent guldens wisselgelt capitaels in proffijte van Jon^k Henry Geelhand, Heere van Merxem Dambrugge en Ten laste van Marie De Reus Wed^e Wauters tot Opwijk*'.
Origineel document en fotovergroting van elke pagina.

3. Fotovergrotingen van de eerste, van de laatste en van enkele middenpagina's van de Staat van Goed, 19 december 1771, bij het overlijden van Joanna De Valck (10-3-1768). Een Staat van Goed is een door de schepensbank opgestelde wettelijke akte, die tot de Franse revolutie (1794) -vooral in het graafschap Vlaanderen- opgesteld werd bij het overlijden van vader of moeder. Het is een document om de bezittingen en schulden vast te leggen voor de voogdij over de minderjarige kinderen. Hetzelfde gebeurde wanneer iemand om een andere reden onder voogdij werd geplaatst.
Opgelet: de stempeltjes 'Gemeentelijk Archief Opwijk' zijn volledig onterecht vermits het origineel archiefstuk eigendom is van *Heemkring Opwijk-Mazenzele* – zie noot 1 op pagina 44 van HOM-tijdschrift 2006-3 en op de internetpagina's www.heemkringopwijk.be/fr/ahe.htm. Het is één van de talrijke HOM-eigendommen die door het Opwijkse gemeentebestuur sinds 1995 volledig onterecht achtergehouden worden.
4. Afschrift van het testament van pastoor Johannes Schaurinck – Mazenzele 1673.
Transcriptie ter inzage.
5. Rente op een huis in Opwijk dorp van Joannes Baptista Miers, Joanna Francisca De Hertogh en Philippus Andreas Miers (akte van notaris Adrianus Franciscus De Lantsheere te Opwijk op 11 juni 1834).
Het betreft *'eene behuysde hofstede, verdeelt in twee wooningen, gestaen en gelegen binnen de gemeeynte van opwyck, in het dorp, oost de plaetse of steenweg en noord het Kerkenstraetjen, alsnu bebouwd met een steenen huys'* .
6. Openbare verkoop van een woonhuis, hof en boomgaard onder Opwijk, in 3 kopen *'ten verzoeke van het Bestuur zelve gemeente'* – koop 3, een boomgaard, wijk B nr. 355 en deel van nr. 354a, groot 11a 83ca, toegewezen aan Frans Clauwaert mits 1335 francs (akte van notaris Victor Mangez te Opwijk 29-9-1885).
7. Akte (kopie) van notaris H.A. Broyet 'te Opwyck' van 19 november 1845, voor de aankoop door de gemeente Ternat van het huidige gemeentehuis van Ternat -het vroegere Kasteel De Mot- van Jan-Baptist De Wolf, weduwnaar van Joanna Catharina Plas. Een kopie van de volledige akte ligt ter inzage.
8. Kavelbrief van de kinderen Anna Catharina (x Gregorius Bogman), Petrus, Marie Theresia, Sopia en Augustinus Van der Borght (Mazenzele), dd. 24 oktober 1851 voor de goederen die zij erven van hun ouders Antonius Van der Borght (+ 14-10-1843) en Joanna Maria Van den Broeck (+ 22-02-1851).
9. Kwitantie door het bestuur der gemeente Opwijk aan Frans Clauwaert der som van 1300 franks (in dezelfde akte betalen Isidoor De Nil, kleermaker, en Pelagie De Nil 1.956 frank voor een huis, een deel moestuin en boomgaard, wijk B deel van nr. 353a en 354a, palende de Schoolstraat, groot 5a 4ca en betaalt Juliana Van den Broeck, weduwe Edmond Temmerman, molenaarster, 1.250 frank voor een werkhuis, stallingen en moeshof, wijk B deel van nr. 353a en 354a) (akte van notaris Victor Mangez te Opwijk 12-1885).
10. Akte van 24 juli 1860 betreffende de aankoop door het echtpaar De Roy-De Lausnay, herbergier en landbouwers te Opwijk van de onverdeelde helft van een huis en schuur te Opwijk, in 't dorp, genaamd 'den gouden Leeuw' (Singel, waar tot voor enkele jaren de bakkerij Mannaert was).
Studie van den Notaris Crols te Opwijk
De transcriptie van de akte ligt ter inzage.
11. Akte betreffende de verkoop van veldvruchten, in de bijdrage Verkoop van veldvruchten te Mazenzele in 1870.
12. Aankoop door Constant Clauwaert, te Opwijk van de roerende goederen zich bevindende in een huis te Opwijk – Dorp, wijk B nummer 420a, mits 916,66 fr
In de herbergplaats: *Ronde tafel, vier tafels, twintig stoelen, stoof met toebehoorten, spiegel, herbergtoog, glazenberd, zeventig pintglazen, kleine pintglazen, druppelglazen, een tiental flesschen met likeuren, quinquet, horlogie, kofijmoor en een deel klein meubelgerief, eenige printen, te samen ... 400.00 frank*
In eene slaapkamer tegen de herbergplaats: *Bed met toebehoortens, zetel, coffrefort, twee kleerkassen, houten kas, kleine spiegel, twee stoelen en eenige kleinigheden, te samen ... 325.00 frank*
In het waschhuis: *Telloiren (diepe en platte), lepels, messen, vorken, kommen, vleeschkuip, tassen en sjeatten, braadpannen, potten, pannen en een deel ander keukengerief, kofijpot, kofijmoor, emmer, te samen ... 50.00 frank*
Op eene andere slaapkamer: *Een bed met toebehoortens, stoel, bank, tesamen ... 75.00 frank*
Landbouwgereedschappen: *Kleine kar, (handkar), kordewagen, beirkuip, schup, hak, greep, reek en ander klein landbouwgerief te samen ... 150.00 frank*
Samen duizend franken
Akte van notaris Fernand Wynants te Opwijk op 12 mei 1902).

13. Akte opgesteld door notaris Frans Crols te Brussel, 23 september 1868, voor een schenking onder levenden door de echtgenoten Pieter Jozef De Smedt (burgemeester van Opwijk) en Petronella Juliana Staes aan het Bureel van Weldadigheid van Opwijk van een bedrag van 2.000 frank. Deze schenking gebeurt op last voor het Bureel van Weldadigheid, van vier eeuwigdurende jaargetijden van telkens twee misen ('met begeleiding van orgelspel') voor de zielerust van de ouders van de schenkers, in de kerk van Opwijk.
14. Akte van schenking onder levenden (zonder tussenkomst van een notaris) op 25 december 1931 (Kerstdag!) door de echtgenoten Josephus Abbeloos en Francisca De Pauw, landbouwers-herbergiers op Droeshout aan hun 7 kinderen, met o.m. behoud van levenslange woonst bij hun dochter Rosalie (Langeveldstraat, daarna in de ouderlijke herberg op 't Stad). Franciscus De Pauw overleed op 6 februari 1939, haar echtgenoot op 15 februari 1943. De herberg werd door Rosalie en haar 2de man Fred Leemans nog uitgebaat tot 1968.
15. Toewijzing ten voordele van de gemeente Opwijk van een hofstede met grond en weilanden te Opwijk aan de Kloosterstraat nr 7 (wijk B nrs 561/i, 561/k, 559/i, 560/c, 568/c, 599/b, 600/a, 652 en 653) samen 3ha 37a 85ca (Hof ten Hemelrijk). Akte door notaris G. De Smet te Asse op 20 juni 1977
Kopie ter inzage.
16. 12.7.1922 - Statuten van de vereniging zonder winstgevend doel 'Vergadering der Zusters van den H. Vincentius à Paulo' te Opwijk Akte door notaris Fernand Wynants te Opwijk.
17. 4.4.1972 Openbare verkoop door de gemeente Opwijk van een perceel bouwgrond op de hoek van de Gasthuisstraat en de Kattestraat.
Akte door notaris Herman D'Hollander te Opwijk, ter herberg 'Café De Hert'.
18. 20.3.1973 - Akte van afstand van grond (Guldenboomstraat) door de gemeente Opwijk.
19. 17.6.1986 - Verkoop aan de gemeente Opwijk van twee woonhuizen aan het Schuttershof, nr. 6 en 8.
Akte door notaris Herman D'Hollander te Opwijk.

Verzamelingen van akten en aanverwante documenten

Van elke verzameling worden enkele originele documenten getoond.

Telkens is een bundel met beknopte beschrijving van elk van de documenten ter inzage beschikbaar.

20. Verzameling van notariële (en andere) overeenkomsten en enkele andere documenten betreffende eigendommen, eind 18de-begin 20de eeuw, inzonderheid tussen mensen van Mazenzele en betreffende goederen gelegen in Mazenzele (verkoop van onroerende goederen -openbaar of uit de hand-, verkoop van vruchten ten velde, verkavelingen en verdelingen van erfenissen, testamenten, koopcontracten, schuldvorderingen, obligaties, kwitantie met vermindering van pandstelling, overdracht van roerende en onroerende rechten, huwelijkscontracten, deling en vereffening van gemeenschap, toewijzing van onroerende goeden, giften en kavelingen, kavelbrieven, ruiling van onroerende goederen,...).
Een bundel met beknopte beschrijving van elk van de 37 documenten ligt ter inzage.
21. Verzameling van diverse notariële (en andere) akten en enkele andere documenten betreffende eigendommen, begin 19de eeuw-ca. 1920 aangaande goederen van ondermeer de families De Coster-Temmerman-Stobbelaers, gelegen in Opwijk (en een klein deel in Brussel en in Merchtem).
Een bundel met beknopte beschrijving van elk van de 103 documenten ligt ter inzage.
22. Verzameling van akten en andere documenten, vooral over mensen en goederen van Mazenzele (families De Nil, Vastenavondt, De Ridder, De Pauw,...), 18de-begin 20ste eeuw.
Een bundel met beknopte beschrijving van elk van de 24 documenten ligt ter inzage.
23. Verzameling van akten en enkele andere documenten, onder meer betreffende eigendommen in Opwijk-dorp en de familie Clauwaert-Miers (oude hoekherberg Marktstraat/Kerkstraat), begin 19de-begin 20ste eeuw.
Een lijst, met beknopte beschrijving van elk van de 11 documenten ligt ter inzage.
24. Verzameling van notariële (en andere) overeenkomsten en enkele andere documenten betreffende eigendommen en goederenbetreffende eigendommen van de Kerkfabriek Sint-Paulus Opwijk, betreffende fondaties, schenkingen, renten, verkopen, legaten, testamenten ten voordelen van de kerk,..., 17de-begin 20ste eeuw.
Een lijst, met beknopte beschrijving van elk van de 42 documenten ligt ter inzage.

Bij de notaris...

- 25.** *Processus consistorialis Martyrii Jo. Huss, cum correspondentia Legis Gratiae, ad ius Papisticum, in Simoniacos et fornicatores Papistas...*, Straatsburg ca 1525.
Houtsnede de notaris voorstellend.
- 26.** Slot en handtekening van notaris Jean-Pierre De Lausnay op de akte van 20 januari 1810 betreffende een 'renteconstitutie' (eeuwigduurende rente voor de aankoop van het Hof ten Hemelrijk) verleent door de toekomstige echtgenoten Carolus Vereertbrugghen en Anna De Smedt ten voordele van Francois Leopold Van Grootven, kanunnik te Gent.
- 27.** Overlijdensakte van Willem Jozef de Lantsheere, 10 december 1818.
Het overlijden werd aangegeven door Petrus Emmanuel Temmerman 'doctor in de medicijnen' en Petrus Josephus Janssens 'clercq van de overledenen' voor de zoon van de overledene Adrianus Franciscus Joannes de Lantsheere 'meijer, officier van den Civielen Stand der gemeijnte van Opwijk'...).
- 28.** Foto van grafsteen (eind 18de eeuw) van de familie De Lantsheere tegen de oostgevel van het koor van de Sint-Pauluskerk van Opwijk, met links en rechts wapenschilden van de families 't Sas + Mertens en Heyvaert, ter gedachtenis van de ouders, broers en zusters (en van hemzelf), van notaris **Guilielmus Josephus** (Willem Jozef) de Lantsheere.
- 29.** Het huis de Lantsheere (tweede huis rechts) op de Singel (Kerkplein) te Opwijk. Hier leefden en werkten de notarissen Willem Jozef en zijn zoon Adriaan Frans de Lantsheere. Links de herberg 'De Gouden Leeuw', waar tot voor enkele jaren de bakkerij Mannaert stond.
Oude prentbriefkaart. Uitzicht in 1912.
Het huis werd afgebroken in 1970.
- 30.** Zegel en handtekening van notaris Adriaan Frans Jan de Lantsheere op een akte van 24 maart 1832.
- 31.** Henri Auguste Broyet was notaris te Opwijk van 1845 tot 1850
Hij is niet terug te vinden in de bevolkingsregisters van de gemeente Opwijk. Had hij hier zijn notariaat, maar woonde hij hier niet? Was hij gelijktijdig ook notaris in Ternat en in Essene?
- 32.** Eedaflegging van notaris François Joseph Cantoni voor de Opwijkse burgemeester Petrus Josephus De Smedt op 10 september 1850.
- 33.** Akte van echtverklaring van de handtekening en de paraaf van notaris Frantz Bertin voor de Opwijkse burgemeester Benoit De Smedt, 29 juli 1892.
- 34.** Slot van een akte voor de verkoop van een partij land op Neerveldekouter door Willem Van Damme (Buggenhout) aan Joannes Franciscus Vanderstraeten-Legroux (Opwijk). Akte verleden voor notaris Victor Mangez op 27 december 1869.
- 35.** Portretfoto van notaris Fernand Wynants (1895-1933) en zijn echtgenote E.J. Crick. Zij was de dochter van notaris Victor Chrétien Urbain Crick van Asse.
- 36.** Naamvignet van de notaris op de omslag van akten en handtekening en droogstempel op onder de akten van de opeenvolgende Opwijkse notarissen Broyet, Cantoni, Crols, Mangez, Bertin en Fernand Wynants.
- 37.** Omslagtekst (naamvignet van de notaris en voorwerp van de akte) van het huwelijkscontract van Joannes Baptista Bogman en Sophia Van der Borgh, beiden van Mazenzele, verleden voor notaris Victor Crick, Asse, 1881.
De Mazelaars gingen voor hun notariszaken veelal naar Asse
- 38.** Foto van een bronzen beeldhouwwerk dat gemaakt werd naar aanleiding van 200 jaar notariaat Crick te Asse, met opschrift (op messing plaatje):
OFFERT AU NOTAIRE VICTOR CRICK PAS SES CONFRÈRES DE L'ARRONDISSEMENT DE BRUXELLES À L'OCCASION DU BI-CENTENAIRE DE L' ETUDE CRICK A ASSCHE 1703-1903.
- 39.** Rekening van Emile de Coster, brouwer te Opwijk, door notaris Fernand Wynants, Opwijk, voor verschillende zaken, gedateerd 27 juni 1903 en enkele kwitanties.
- 40.** De ruime villa, met notariaat, die notaris Fernand Wynants ca. 1908 liet bouwen op de hoek van de huidige Marktstraat en Ringlaan.
  - Zicht (foto prentbriefkaart) van de villa vanuit de huidige Marktstraat, kort na de nieuwbouw.
Rechts het notariaatsgebouw.
  - Recente foto's van het vroegere gebouw voor het notariaat: de ingang langs de kant van de huidige *Dorpssteeg* en de gevel langs de kant van de tuin.
- 41.** Portretfoto van notaris Victor Wynants (1933-1949).
- 42.** Teksten uit de plaatselijke pers naar aanleiding van het overlijden van de vroegere notaris Victor Wynants in november 1986.
- 43.** Portretfoto van notaris Paul d'Hollander (1929-1963).
- 44.** Portretfoto van Herman d'Hollander (1963-1998).

De waarden van en in trouwboekjes

45. 'Huwelyksbewijs' (= voorloper van trouwboekje) van 1866 en trouwboekjes van respectievelijk 1880, 1886, 1892, 1902, 1905, 1910, 1937 en 1947.

Papieren als betaalmiddel

46. Assignaten

Assignaten waren een vorm van papiergeld dat door de Franse regering ten tijde van de revolutie (tussen 1789 en 1796) werd uitgegeven als betaalmiddel, gedekt door grondgebied en goederen die onteigend waren van de kerk en de adel.

- Fotovergroting van een verzameling assignaten.
- Origineel assignaat van vijf livres (Franse rekenmunt, in 1791 op 1 franc gesteld), uitgegeven op 28 september 1791.

47. Verzameling bankbiljetten (selectie) van diverse landen verspreid over de hele wereld. Ook het Duits noodgeld 1914-1923 is hierbij goed vertegenwoordigd.

Zie ook enkele (recentere) biljetten in de publicatie (hoofdstuk 'Literatuur') *De geschiedenis van het geld*, Spaarkrediet, Antwerpen.

48. Noodgeldbiljet van de gemeente Boom 'Goed voor vijftig centiemmen', gedateerd 1 februari 1918.
Origineel en fotovergroting van de twee zijden.

49. Noodgeld, onder de vorm van een 'kasbon', van onze buurgemeente Lebbeke, uitgegeven (gedrukt) 22 december 1914.
Fotovergroting.

50. Op de gemeenteraad van Opwijk van 29 april 1918 werd, in een bijkomend agendapunt, gesproken over de mogelijkheid om eigen kasbons, dus gemeentelijk 'noodgeld' uit te geven.

Wellicht door het nabije einde van de oorlog werd dit plan blijkbaar niet uitgevoerd.

Wij zien hier een uittreksels uit het verslag van de Opwijkse gemeenteraad van 29 april 1918 in verband met de bespreking en de beslissing om in voorkomend geval plaatselijk 'noodgeld' uit te geven.

51. Enkele waardebons ter ondersteuning uitgegeven door de Mazelse 'Societeit van den H. Vincentius a Paulo'.

52. Nederlands noodgeld (schatkistbiljet).
Eén biljet 'Zilverbon' groot 1 gulden en een biljet groot 2½ gulden, beiden van 1938.

53. Fotovergroting van een verzameling rantsoeneringszegels WO II en de daaropvolgende jaren.

Papieren effecten

54. Bonte verzameling (selectie) van kasbons, aandelen en obligaties, zowel Belgische en buitenlandse, 19de en 20ste eeuw, mantel en coupons, naamloos en op naam.

Aandelen van een Chinese glasfabriek, van trammaatschappijen van exotische landen (van Belgische maatschappijen), van een ijzermijn in Malaga, Oostenrijkse staatsobligaties, meertalige Chinese staatsobligaties...: het is misschien ietwat verwonderend, maar zij zaten ook in de 'portefeuille' (brandkast of de kastschuif met 'waardepapieren') van sommige van onze voorouders of plaatselijke instellingen.

De bijliggende lijst geeft een opsomming van de ons beschikbare effecten.

55. Spaarboekje van Petrus Joannes Timmerman (° 08-10-1858, x 17-07-1895 Marie Julia Buyl, † 10-03-1943) bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas, geopend op 5 juni 1895, afgesloten in 1941.

56. Spaarboekje bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas – Levensverzekeringskas van de

Mazelse Sint-Antoniusgilde ('Maatschappij van Veeverzekering'), 1903-1937, uitgegeven te Asse.

Het volgend spaarboekje van de vereniging behelst de periode tot 1959.

57. Een inschrijving in het Grootboek van de Staatsschuld n° 150.821 3% rente (2e reeks), 7.300 frank kapitaal, 219 frank rente ten gunste van de kerkfabriek van Mazenzele, 18 mei 1914 (met op keerzijde de halfjaarlijkse coupons 1918-1934).

58. Diverse oude spaarboekjes, van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas en van het Gemeentekrediet van België.

59. (Kleine) fotoafdruk van een aandeel van de N.V. Manta Opwijk van 1.250 frank. Het effect werd uitgegeven als reserveaandeel in 1930 bij een kapitaalsverhoging gelijktijdig met de overname van het bedrijf Roos & Cie (Waasmunster?), overgenomen door H. De Lovinfosse, schoonzoon van Alexis Roos. De Lovinfosse bezat dan al het bedrijf Manta in Opwijk).

60. Een obligatie aan toonder van 100 fr. ter aflossing van oorlogsschade, 1925, van Johannes (Jean) Heuninckx (Mazenzele) en een brief hieromtrent van het Ministerie van Financiën gedateerd 25 juli 1932.

61. Een kopie van een bewijs van inschrijving van aandelen van de NV Zonnige Woonst,

Kredietmaatschappij voor Volkswoningen te Asse. Inschrijving op vierhonderd aandelen op naam van elk 500 frank, waarop 20% gestort. Afgeleverd aan de gemeente Opwijk op 6 augustus 1962.

Waardepapieren allerhande

Indien men bij veel mensen de doos of de overeenkomende kastlade 'waardepapieren' zou nakijken, komt men zeker nog heel wat andere documenten tegen dan diegene die wij reeds opsommen in andere hoofdstukken.

Wij trachten een korte opsomming te maken, zonder enige logische volgorde, van de 'soorten' papieren die mogelijk aanwezig zijn:

- betalingsbewijzen en stortingsbewijzen
- ontvangstbewijzen
- documenten in verband met sociale zekerheid (mutualiteiten, pensioenen, kindergeld, ...)
- papieren i.v.m. gezondheidszorg (van dokter, klinieken en hospitalen, medische beeldvorming, laboratoria,...)
- papieren in verband met verzekeringen allerhande
- oude identiteitskaarten, paspoorten,...
- documenten i.v.m. militie en legerdienst
- papieren i.v.m. de school en de studies van zichzelf en van familieleden
- ontvangen brieven en kopieën van verzonden brieven
- ledenkaarten en andere bewijzen van lidmaatschappen
- foto's van familieleden, vrienden, kennissen,...
- geboortekaartjes, nieuwjaarsbrieven herinneringsprentjes aan 1ste en plechtige communies, trouwbrieven, spijskaarten van feestmaaltijden en andere herinneringen aan de kinderen, kleinkinderen of andere geliefden en verwanten
- papieren i.v.m. huwelijks- en andere jubilea
- divers gelegenheidsdrukwerk
- rouwbrieven, bidprentjes,... van familieleden, vrienden, kennissen,...
- documenten i.v.m. het beroep
- papieren i.v.m. hobby's en vrijetijdsbesteding
- documenten i.v.m. geldbeheer
- papieren i.v.m. onroerende eigendommen (huis en gronden)
- documenten i.v.m. belastingen en contributies allerhande
- papieren i.v.m. godsdienstbeleving
- reissouvenirs
- documenten i.v.m. auto en/of andere vervoermiddelen
- documenten i.v.m. aansluitingen en verbruik van water, elektriciteit, gas, telefoon, kabeldistributie, ...

- officiële documenten i.v.m. identiteit, paspoorten, eenzelveidkaarten,...

- materiële en financiële waardepapieren zoals cheques, lotjes van tombola's en loterijen, ca-deaucheques, dienstencheques, maaltijdencheques, benzinecheques, vakantie- of kredietbonnen, betaalkaarten, telefoonkaarten, spaarbons en -zegeltjes, kredietkaarten en betaalkaarten allerhande, postzegels,...

- ...

en in sommige huizen wellicht ook nog:

- documenten i.v.m. huisslachten,...

- documenten i.v.m. ravitaillering en rantsoenering onder en na WO II

- ...

In dit verband kunnen wij ook verwijzen naar de documenten opgesomd in de catalogus van onze tentoonstelling 'Familiepapieren', Erfgoeddag 18 april 2004, waarvan hier een exemplaar ter inzage ligt en die ook te raadplegen is op de internetpagina

www.heemkringopwijk.be/Familiepapieren-c.pdf.

Slechts enkele van de merkwaardige of nieuw beschikbare stukken worden hieronder afzonderlijk opgesomd.

62. Bewijsschrift voor Carolus Antonius Franciscus Van Innis van Merchtem dat hij aan de universiteit van Leuven op 27.8.1776 de 'summa cum laude' de titel behaalde van baccalaureaat in de geneeskunde.

Op de keerzijde (fotoreproductie) lezen wij dat hij zich 19 april 1806 inschrijft om in de prefectuur van het 'Département de la Dyle' de geneeskunde te mogen uitoefenen.

63. Diploma, op perkament, op 6 augustus 1858 uitgegeven door de normaalschool van Sint-Niklaas aan Johannes Louis Meeussen, geboren te Viersel op 28-11-1838 (er staat foutief november i.p.v. oktober als geboortedatum; grootvader van Paul Meeussen).

64.

65. Rentmeesterboekje, voor eigendom te Merchtem van baron d'Overschie, 6 januari 1875 en volgende jaren.

Origineel en fotovergroting van geopende binnenpagina's.

66. 'Voorloopig aantekeningboekje Ouderdomspensioen' van ... Bogman (Mazenzele) bij

de lijfrentekas De Eendracht te Mazenzele, 1901-1925.

- 67.** Internationale reispas van missionaris Alfons Van den Bossche (Opdorp) voor België, afgeleverd door het Belgische Consulaat Generaal te Tientsin (China) op 23 november 1945. De pater-Scheutist kwam na de tweede wereldoorlog terug uit een Japans concentratiekamp in China.
- 68.** Valse identiteitskaart, afgeleverd op 11 juni 1941 door de stad Luik, op naam van een zekere Henri Cox (waarschijnlijk een persoon die reeds overleden was), toebehorend aan Opwijkenaar Remi Vastenavondt (Coenstraat) - zie foto op de kaart.
Remi Vastenavondt (ongetrouwd) verbleef, om niet opgenomen te worden door de Duitsers, gedurende ca. 2 jaar in de Ardennen, waar hij officieel werkte in de Cockerill-fabrieken te Seraing (zie volgend nummer), maar in werkelijkheid op het platteland bij een boer.
- 69.** Tewerkstellingskaart -tweetalig Frans-Duits- waarbij de maatschappij John Cockerill (wapenfabrikant) te Seraing verklaart dat de zekere Henri Cox deel uitmaakt van haar personeel. Met deze kaart en met de valse identiteitskaart (vorig nummer) kon Remi Vas-

tenavondt ontsnappen aan opeising om verplicht in Duitsland te gaan werken. Op de buitenzijde van het document staat '*La présente attestation est remise au titulaire pour lui permettre de justifier l'emploi qu'il occupe, conformément aux stipulations du paragraphe 4, du chap. 2, de l'ordonnance allemande du 6-10-1942*'.

- 70.** Documenten 'passif' van de doodsschuld na het afsterven van Petrus Joannes Timmerman († 10 maart 1943, Droeshout, echtgenoot van Marie Julia Buyl) bijeengebracht door notaris Victor Wynants: kwijtschrift van Theo Meysman 15-03-1943 voor drukwerk van rouwbrieven en doodsbeeldekens (62,80 fr.), kwijtschrift van Camille De Smedt 18-03-1943 voor maken van een grafput (75 fr.), kwijtschrift van pastoor Frans Dierickx 21 maart 1943 voor de begrafenisplechtigheden (620 fr.), kwijtschrift 30-04-1943 voor geneeskundige zorgen en geneesmiddelen (vermoedelijk van dokter E. Markey, 559 fr.) en rekening van Alfons De Mol 20-03-1943 voor het maken van de lijkst (551 fr.).
- 71.** Rekening van het Moederhuis van Merchtem voor de nieuwe Opwijkenaar M. Willocx in 1948.

Inventaris van het sterfhuis van notaris Willem Jozef de Lantsheere (1820)

Zie enkele items bij het hoofdstuk 'Bij de notaris... - Willem Jozef de Lantsheere en zijn zoon en zijn zoon Adriaan Frans de Lantsheere.

- 72.** Fotovergroting van enkele pagina's van de inventaris (afschrift).
Opgelet: de stempeltjes 'Gemeentelijk Archief Opwijk' zijn volledig onterecht vermits het archiefstuk eigendom is van *Heemkring Opwijk-Mazenzele* - zie noot 1 op pagina 44 van HOM-tijdschrift 2006-3 en op de internetpagina's www.heemkringopwijk.be/fr/ahe.htm.
Het is één van de talrijke HOM-eigendommen die door het Opwijks gemeenstebestuur sinds 1995 volledig onterecht achtergehouden worden.
- 73.** Wapen van de familie de Lantsheere, afgebeeld op haar grafmonument tegen de oostzijde van het koor van de Sint-Pauluskerk te Opwijk (einde 18de eeuw).
Het wapenschild werd aan de familie verleend bij Kon. besluit van 6-9-1913. Dit wapen werd vroeger gevoerd door de Brabantse geslachten 't Sas en Mertens, met dewelke de de Lantsheere's echter niet verwant zijn -

zie Jan LINDEMANS, *Geschiedenis van Opwijk*, p. 278-279.

- 74.** Het huis de Lantsheere en omgeving (huidige Singel) op het plan van het 'primitief' kadaster (opmeting Gulikers, 1823, dus van de periode van de inventaris van het sterfhuis).
Schaal: 1/750 (1 cm = 7,5 m).
Rechtsonder de westnoordhoek van de Sint-Pauluskerk, boven het tracé van de huidige Processiestraat.
Nr. 473: het woonhuis, nr. 472 en 741: de tuin, met de dreef naar de latere Processiestraat. Rechtsmidden de uitweg naar de 'steenweg' (perceel 437, nu uitkomend in de Marktstraat tussen de nrs. 28 en 30). Samen groot ca. 33are 35ca.
- 75.** Het huis *de Lantsheere* op de Singel te Opwijk.
Tekening van Paul Lindemans.
- 76.** Artikel *Te Opwijk staat het huis de Lantsheere. En men wil het slopen!*, door Eugeen Van den Broeck, in *Het Nieuwsblad* 9 mei 1969.

Kopieën, transcripties en samenvattingen van 'papier(n) waarde(n)

Van vele tientallen documenten van meerdere pagina's (akten, boedelbeschrijvingen, ...) zijn kopieën of transcripties of een samenvatting vrij ter

inzage gelegd. Het is dus zeker ook een feest voor snuffelaars!

Literatuur ter inzage

De volgende publicaties over het thema en subthema's liggen op de tentoonstelling vrij ter inzage voor de bezoeker:

- DAELEMANS F., ed., *Bronnen voor de geschiedenis van de materiële cultuur. Staten van goed en testamenten*, handelingen van de studiedag te Brussel 24-10-1986, Brussel, 1988.
- Van Dievoet G., *Het notariaat als hulpbron voor de familiekunde*, in *Vlaamse Stam*, jg. 29, nrs. 7-8, juli-augustus 1993, p. 337-344.
- ROELSTRAETE Johan, *Notariaat, in Handleiding voor genealogisch onderzoek in Vlaanderen*, Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, Roeselare, 1998, p. 233-239.
- VERSCHAEREN, J. *Overzicht van de archieven en verzamelingen van het Rijksarchief te Beveren. Archiefvormers in het gerechtelijk arrondissement Dendermonde*. Brussel, 1995,
- *Het notariaat in Brabant. Tentoonstelling in het Huis der Notarissen te Leuven 30 september-10 oktober 1982*, ARA, Brussel, 1982, 143 p.
- STEVENS Fred, *De opleiding en de toegang tot het notariaat in België sinds 3 prairial jaar IV (22 mei 1796)*, BTNG I RBHC, XXVIII, 1998,1-2, p. 117-151
- *Het trouwboekje*, in *Verliefd Verloofd Getrouwd*, publicatie bij de gelijknamige tentoonstelling in de ASLK-Galerij 19 februari – 1 mei 1988.
- BASTIAEN Filip, *De eerste trouwboekjes in het Meetjesland*, in *Vlaamse Stam*, jg. 27, nr. 5, mei 1991, p. 233-238.
- ROELSTRAETE Johan, *Het trouwboekje*, in *Handleiding voor genealogisch onderzoek in Vlaanderen*, 2de druk, Roeselare, 1998, p. 209-211.
- *De fraaie frank. Belgische munten en biljetten sedert 1830*, Nationale Bank van België, 1989.
- TE BOEKHORST Ben, DANNEEL Marianne en RANDAXHE YVES, *Adieu frank. Het boeiende verhaal van België en zijn geld*, Nationale Bank van België, 2001.
- *Het Belgische bankbiljet*, Cd-rom, Nationale Bank van België.
- *De geschiedenis van het geld*, Spaarkrediet, Antwerpen.
- *Nationale Bank van België. Biljetten en muntstukken in omloop op 2 januari 1973*.
- DE SMET FIRMIN, *Duits noodgeld 1914-1923*, brochure bij de gelijknamige tentoonstelling in het Zwijvekemuseum te Dendermonde van 1 tot 30 september 2001, Stedelijke Musea Dendermonde, 2001.
- *Geldwezen en economie - Noodgeld*, in *Getuigenissen van «de andere oorlog»*. Opwijk-Mazenzele (en omstreken) 1914-1918, Heemkring Opwijk-Mazenzele, 2004, p. 302-304.
- VERAGHTERT Karel, *Het mislukte assignatenexperiment*, in *Bastille, Boerenkrijg en Tricolore. De Franse Revolutie in de Zuidelijke Nederlanden*, Davidsfonds Leuven, 1989, p. 204-205.
- DRIESSENS Koen, *Oorlogsgeld: Noodgeld in Tot de laatste frank*, van internetpagina www.gva.be/dossiers/-f/totdelaatstefrank/11.asp.
- BEKE Philippe, *Ravitaillering, rantsoenering en zwarte handel, in 1940-1945. Het dagelijkse leven in België*, Algemene Spaar- en Lijfrentekas, Brussel, 1986, p. 121-136.
- *Ravitaillering en rantsoenering van levensmiddelen*, in *Tentoonstellingsgids 1938-'46. Een beroerde tijd*, in *HOM-tijdschrift 1994-2/3*, Heemkring Opwijk-Mazenzele, p. 32-39.
- LINDEMANS Jan, *De Familie De Lantsheere te Opwijk*, bij het artikel *Huldebetooging te Assche ter eere van Mr LEON DE LANTSHEERE, als Minister van Rechtswezen*, in *De Opwijckenaar*, 11de jaargang nr. 19, 8 november 1908.
- LINDEMANS Jan, *Het Geslacht de Lantsheere*, in *Eigen Schoon*, 4de jg. nr. 1 (1914). Deze bijdrage werd ook opgenomen in de publicatie *Bijdragen tot de geschiedenis van Opwijk*, door Dr. Jan Lindemans, Heemkring Opwijk-Mazenzele, 1988, p. 38-44.
- Chevalier de SCHAETZEN, Marcel, *Généalogie de la famille de Lantsheere*, in *Annuaire de la Noblesse Belge 1933*, apartdruk (1934).

Het geheel van deze tentoonstellingscatalogus en activiteitenprogramma werd op de HOM-internetsite geplaatst.

Surf hiervoor naar www.heemkringopwijk.be/fr/egd-2007.htm.

Heemkring Opwijk-Mazenzele

Contactadres: Bolstraat 93, 1745 Opwijk

Tel. 052-35 50 27

E-mail: heemkringopwijk@hotmail.com

URL: www.heemkringopwijk.be

Realisatie van deze brochure:

Jan Meeussen en Maurice Willocx.

© 2007, Heemkring Opwijk-Mazenzele.

Met bijzondere dank aan:

- De talrijke schenkers en bruikleengevers van tentoonstellingsmateriaal en de informanten
- Liesbeth Vranckaert
- Hilde Vastenavondt
- Jules Van de Velde

COÖRDINATIE ERFGOEDDAG

p.a. Culturele Biografie Vlaanderen vzw
Generaal Van Merlenstraat 30
2600 Antwerpen - Berchem